

Wondervissen, David Irving, en het Witte Kruis

De Deense cartoonaffaire in Israël en de Palestijnse gebieden

De Deense cartoonaffaire zorgde in februari 2006 wereldwijd voor veel commotie. Ook in het Midden-Oosten. Het leidde tot een confrontatie over de vrijheid van meningsuiting, vergelijkbaar met de Rushdie-affaire. Uit nieuwsgierigheid naar de Arabische kant maakte Anna Bukhari het tot onderwerp van haar scriptie.

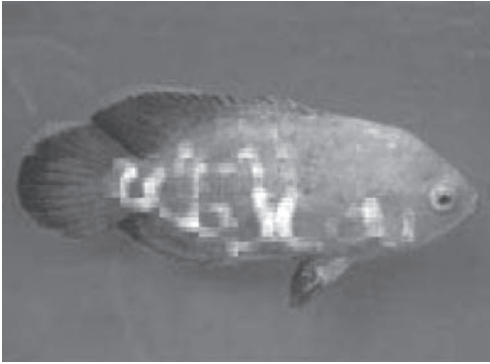
Anna Bukhari

Op 2 februari 2006 verschijnt er een opmerkelijk verhaal in *ar-Risalah*, de krant van Hamas. In Noord-Engeland is in een dierenwinkel een wonderbaarlijke vis uit Singapore aangetroffen. Op zijn schubben staan de namen van Allah en Mohammed. Een van de aanwezigen in de dierenwinkel, met de veelzeggende naam Mohammed Shahid (de Getuige) vertelt tegen de verslaggever dat het 'zonder twijfel een boodschap van Allah en zijn Profeet is. De joden en de christenen geloven in God en God zendt hiermee een teken dat hij bestaat.' Aan het eind van

het verhaal zegt een anonieme getuige dat hij, nadat hij het nieuws over de vis op televisie had gezien, zich naar de dierenwinkel had gehaast omdat hij juist de nacht ervoor had gedroomd van een walvis met op zijn kop de woorden Allah en Mohammed. De bron van het artikel is volgens *Ar-Risalah* de Britse krant *The Guardian*.

De publicatie vindt plaats twee dagen na de eerste protestmars tegen de Deense cartoons in de Gazastrook, georganiseerd door de Islamitische Jihad, en de verspreiding door Fatah van een flyer met de oproep dat alle Denen onmiddellijk het land moeten verlaten. Het is niet alleen opvallend dat *ar-Risalah* het verhaal als een serieus nieuwsbericht presenteert en daarbij een beroep doet op de autoriteit van een westerse kwaliteitskrant, het is ook opvallend dat het artikel stelt dat joden en christenen in dezelfde God geloven als moslims, hoewel ze nog wel een wonder nodig hebben om hen daaraan te herinneren.

Deze nadruk op gezamenlijk protest van gelovigen tegen de heidense cartoons speelt een belangrijke rol in het verloop van de cartoonaf-

De wondervissen

faire onder Palestijnen, zowel in Israël als in de Palestijnse gebieden. Joodse Israëli's reageren vanuit een heel ander perspectief.

Gespannen

De cartoonaffaire in Israël en de Palestijnse gebieden speelt zich af in een gespannen periode. Op 5 januari 2006 is Ariel Sharon na een beroerte in coma geraakt. De zomer ervoor was onder zijn leiding de Gazastrook ontruimd en in november 2005 had Sharon de Likud verlaten omdat hij niet genoeg steun meer kreeg. Hij richtte een nieuwe partij op, Kadima, waarmee hij tijdens de verkiezingen in maart 2006 een meerderheid in de Knesset hoopte te behalen.

Vanwege de beroerte van Sharon is er begin februari in Israël grote politieke onduidelijkheid, ook omdat eind januari Hamas een

onverwacht grote verkiezingsoverwinning op Fatah behaalde. Hoewel het Westen grote druk uitoefende om algemene verkiezingen te houden erkennen zowel Israël als de internationale gemeenschap de uitslag van deze democratische verkiezingen niet.

Als de afbeeldingen van de twaalf cartoons in februari de wereld rond gaan, kiest de Israëlische pers ervoor om de cartoons niet te publiceren, met één uitzondering: de rechtse krant *The Jerusalem Post*. Deze krant druk de cartoons

De vier belangrijkste Palestijnse kranten publiceerden de cartoons niet

echter zo klein af dat ze nauwelijks leesbaar zijn. Hoewel *The Jerusalem Post* ook op de Westelijke Jordaanoever verkrijgbaar is, komen er nauwelijks reacties.

Ook de vier belangrijkste Palestijnse kranten, *al-Quds* (onafhankelijk familiebedrijf), *ar-Risalah*, *al-Hayah al-Gadidah* (spreekbuis Palestijnse autoriteit) en *al-Ayyam* (gelieerd aan de Palestijnse autoriteit) publiceren de cartoons niet. Wel wordt in *al-Quds* de cartoon van Mohammed met een bom als tulband beschreven. Uit een peiling van het Palestijnse onderzoeksbureau NEC in Ramallah blijkt echter dat rond 11 februari een derde van de ondervraagden de cartoons heeft gezien, meestal via internet.

Holocaust

In de reactie van joodse Israëli's op de cartoons speelt de vrijheid van meningsuiting een belangrijke rol, zij het op een andere manier dan

in Europa. De cartoonaffaire ontwikkelt zich naadloos in het verlengde van een polemiek met Iran. Op 15 november 2005 wordt in Oostenrijk de Britse historicus en Holocaustontkenner David Irving gearresteerd en aangeklaagd. Vanaf begin december bericht de Israëlische pers intensief over de Iraanse reactie op de arrestatie.

Op een persconferentie in Mekka op 9 december spreekt de Iraanse president Ahmadinejad openlijk zijn twijfel uit over het bestaan van de Holocaust. Westerse en Israëlische kritiek pareert Ahmadinejad met een beroep op de vrijheid van meningsuiting en het argument dat het Westen hypocriet was in de

Vrijheid van meningsuiting wordt in de Palestijnse pers volledig gelijk gesteld aan tolerantie ten opzichte van andere godsdiensten

verdediging ervan. Vanuit Arabische hoek krijgt Ahmadinejad veel bijval, onder andere van de in Syrië woonachtige politiek leider van Hamas Khaled Mashal.

In een toespraak begin januari 2006 beweert Ahmadinejad dat de zionistische misdaden tegen de Palestijnen vergelijkbaar zijn met die van de nazi's tegen de joden. Op 25 januari kondigt Iran een wetenschappelijke conferentie aan over het waarheidsgehalte van de Holocaust en vier dagen later beschuldigt

Ahmadinejad Israël van het exploiteren van lijden uit het verleden.

De cartoonaffaire die in de eerste week van februari uitbreekt, is voor Ahmadinejad een geschenk uit de hemel, met het uitschrijven van een wedstrijd voor de beste Holocaustcartoon door de Iraanse krant *Hamsbari* in de eerste week van februari als dieptepunt. Als reactie schrijft Amitai Sandy, een van de leden van Dimona Comix, een groep jonge grafische artiesten uit Tel Aviv, op 20 februari een Holocaustcartoonwedstrijd uit waaraan alleen Joden mogen meedoen. Hij zegt te willen laten zien hoe belangrijk satire, zelfspot en vrijheid van meningsuiting zijn en dat de Joden zullen laten zien dat zij daarin de absolute meesters zijn. De reacties zijn zeer gemengd. Binnen enkele dagen ontvangt Sandy meer dan honderd inzendingen, maar ook felle kritiek. Uiteindelijk wordt de wedstrijd afgeblazen.

Wit kruis

De reactie van de Palestijnen in Israël en in de Palestijnse gebieden draait niet in de eerste plaats om de vrijheid van meningsuiting, hoewel verschillende toespraken en artikelen benadrukken dat de islam altijd een tolerante godsdienst is geweest. Opvallend is daarbij de begripsverwarring: 'vrijheid van meningsuiting' wordt in de Palestijnse pers volledig gelijk gesteld aan tolerantie ten opzichte van andere godsdiensten. Het begrip 'vrijheid van meningsuiting' zoals dat in democratieën geldt, lijkt niet bekend. Het gebruik ervan als verdediging voor de publicatie van de cartoons wordt gezien als een smoes om andere zaken (variërend van onkunde tot een wereldwijd complot tegen de islam) te verdoezelen. Kranten in omliggende landen als Jordanië, Jemen en Saoedi-Arabië die de cartoons wel publiceren krijgen zware sancties opgelegd door hun overheden, variërend van gevangenisstraffen tot sluiting van de krant.

Op 5 februari wordt in Nazareth de eerste grote protestmars in Israël gehouden. Een van de organisatoren is sjeik Raed Salah, de leider van de zuidelijke tak van de Islamitische Beweging in Israël. De meer gematigde noordelijke tak verklaart in een persbericht dat ze genoegen neemt met de excuses die de Deense krant *Jyllands-Posten* op 1 februari in diverse Arabische kranten heeft gepubliceerd. Tijdens de demonstratie houdt Salah een toespraak waarin hij de belediging van Mohammed direct doortrekt naar het beledigen van alle — ook christelijke — profeten, en tegelijkertijd haast hij zich om alle verdenking van medeplichtigheid van de Palestijnse christenen weg te nemen:

‘[...] weten jullie [de veroorzakers van de cartoonaffaire] niet dat Mohammed bin Abdallah, als profeet en boodschapper de broer is van Isa bin Miryam [Jezus], die beiden de vlag van het monotheïsme dragen, ter redding van de mensheid vanuit de duisternis naar het licht... Door jullie daad hebben jullie Jezus aangevallen en de Maagd (vrede zij met haar) ... weet dat de Geboortekerk [in Betlehem] geen schuld heeft aan jullie daad, dat de Opstandingkerk [in Jeruzalem] geen schuld heeft aan jullie daad en dat de Evangelische kerk [in Nazareth] geen schuld heeft aan jullie daad.’ (*ar-Risalah*, 16/02/06)

In Sakhnin, een stadje in het noorden van Galilea, met een grote Arabisch-Israëliëse bevolking, vindt niet lang daarna een interessante discussie plaats. Supporters van de lokale voetbalclub Sakhnin/Ittihad Ibna Sahnin operen om tijdens de wedstrijd tegen Nazareth uit solidariteit met de Profeet een Deense vlag te verbranden. Een deel is echter fel tegen. Niet omdat ze Denemarken wil sparen, maar omdat tien procent van de inwoners van Sakhnin christen is. De vrees is dat het verbranden van

de Deense vlag (waar immers een wit kruis op staat) de gevoelens van de christenen zou kunnen kwetsen.

Het aantal incidenten in Israël tussen Palestijnse en joodse Israëli's blijft verder beperkt. De Israëliëse pers meldt slechts één incident tussen kolonisten en Palestijnen, een incident dat in lokale Palestijnse kranten uitgebreid aandacht krijgt. Op 13 februari schilderen kolonisten in Nabi Elyas, een stadje achter de Muur vlakbij Qalqilya, de slogan ‘Mohammed is een varken’ op de muur van de moskee. Inwoners van Nabi Elyas en een aantal omringende dorpen bekogelen Israëliëse militairen en auto's van kolonisten met stenen. Er vallen vier gewonden.

Bestorming

Ernstiger incidenten vinden plaats in Gaza-stad en Hebron. Op 2 februari bezet een dertigtal gewapende en gemaskerde demonstranten het kantoor van de Europese Unie in Gaza-stad. Ze gooien hierbij stenen en schieten enkele malen in de lucht. Een tiental mannen dringt het kantoor binnen en richt vernielingen aan. Het personeel is echter van te voren gewaarschuwd en het kantoor is dan ook leeg. De mannen behoren tot de al-Yasir Brigade (Fatah), de al-Quds Brigade (al-Gihadu l-'Islamiyy) en de al-Aqsa Martelaren Brigades (Fatah).

Na een oproep van Hamas tijdens het vrijdagbed zijn een dag later op verschillende plaatsten demonstraties. Ongeveer vijftientig demonstranten bestormen het Frans-Duits Cultureel Centrum in Gaza-stad en richten vernielingen aan, waarna de Palestijnse politie ingrijpt. Later op de dag gaan vierhonderd demonstranten nogmaals naar het kantoor van de EU, waar ze leuzen roepen en een vlag verbranden. Hamas en Fatah proberen de rellen zo snel mogelijk in de kiem te smoren. De woordvoerder van Hamas, Abu Zahry, verklaart dat de islam een belediging niet met geweld moet beantwoorden.

Sticker in een winkel in Oost-Jeruzalem, die oproept tot 1. Gebed, 2. Studie en een leven naar het voorbeeld van Mohammed, 3. Economische boycot, 4. Steun aan islamitische organisaties.

.... وسائل نصره النبي ::::

محمد ﷺ

١ الدعاء

٢ تعلم وامتهال سيرته ﷺ

٣ المقاطعة الاقتصادية

٤ دعم المنظمات الاسلامية للدفاع عن النبي ﷺ

رسول الله صلى الله عليه وسلم ::::

ZenZen 115

3/2009

Raeed Salah, leider van de Islamitische beweging in Israël (zittend links), met Ikrama Sabri, de grootmoefiti van Jeruzalem (zittend rechts), op een bijeenkomst in Jeruzalem op 16 februari 2006, waarbij ook Atallah Hannah, het hoofd van de Grieks-orthodoxe kerk (niet op foto) aanwezig was.

den omdat de islam een tolerante godsdienst is. Hij veroordeelt alle vormen van geweld tegen buitenlanders en christenen en verklaart dat Hamas onder haar leiderschap buitenlanders en christenen zal beschermen. Riep de militante Hamas-leider Mahmud Zahar tijdens de demonstratie op tot het sluiten van de Deense vertegenwoordiging op de Westelijke Jordaanoever, nog dezelfde avond neemt hij zijn woorden terug. Het kantoor van president Abbas in Gaza-stad stelt in een verklaring dat 'degenen die misbruik willen maken van de situatie door Europeanen te bedreigen, krijgen te maken met de veiligheidstroepen van Fatah en kunnen op straf rekenen'.

Op 5 februari vindt een tweede incident plaats in Hebron. Studenten van de Islamitische Universiteit breken na een demonstratie in bij het hoofdkantoor van de Temporary International Presence in Hebron (ТИПН) en richten er vernielingen aan. Bij de ТИПН, dat als taak heeft om geweld van kolonisten tegenover de Palestijnen in Hebron te bestrijden, werken vrijwilligers uit Noorwegen, Zweden en Dene-marken. De eerste twee landen liggen gevoelig omdat ze tot de eerste landen behoren die de cartoons opnieuw hebben gepubliceerd. Na het incident besluit de ТИПН Hebron tijdelijk te verlaten. Nog dezelfde dag veroordeelt een aantal

Links, demonstratie tegen de Deense cartoons in Gaza-stad.

islamitische en christelijke leiders het geweld en de vernielingen.

Solidariteit

Uit de enquête van het onderzoeksbureau NEC blijkt dat slechts acht procent van de ondervraagde Palestijnen het gebruik van geweld als een van de mogelijke reacties op de cartoons accepteert. Met de aanvallen op het EU-kantoor in Gaza-stad en de ТИПН in Hebron is respectievelijk 82 procent en 88 procent het oneens.

Voorals in de steden waar veel Palestijnse

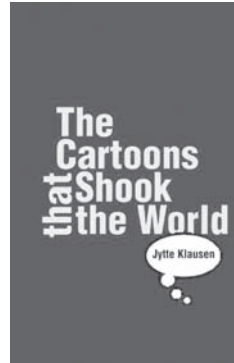
Er is een aanzienlijk aantal solidariteitsacties

christenen wonen, zoals Ramallah, Nazareth, Betlehem en Umm al-Fahm liep de angst voor botsingen tussen Palestijnse christenen en moslims als een rode draad door de politieke toespraken en artikelen tijdens de cartoonaffaire. Er is een aanzienlijk aantal solidariteitsacties van moslims en christenen. Zo is er op 5 februari in Ramallah een *sit-in* voor de Rooms-Katholieke Kerk. Honderden moslims en christenen nemen er aan deel, waaronder de islamitische sjeik Fadl Saleh en de kerkelijke leider Miletus Basal. In Betlehem, organiseert Hamas op 10 februari een grote demonstratie. De christelijke burgemeester van de stad Viktor Batarsa en Hamas-afgevaardigde sjeik Ibrahim Dweib benadrukken beiden het belang van solidariteit tussen moslims en christenen.

Na de eerste twee weken van februari vallen de protesten snel stil en in de vier Palestijnse kranten stopt de berichtgeving vrij abrupt. In vergelijking met het aangrenzende Syrië en

Libanon zijn de demonstraties in Israël en de Palestijnse Gebieden relatief rustig verlopen. Op de beschreven incidenten na zijn ze met legale en algemeen geaccepteerde middelen gevoerd: demonstraties, petities, ingezonden stukken en een boycot van Deense producten. Zowel islamitische groepen als christenen speelden hierbij een actieve rol. Het blijkt dat in de reacties op de cartoons de politieke context bepalend was: in Israël de vijandigheden met Iran, en in de Palestijnse gebieden onderlinge solidariteit na de verkiezingsoverwinning van Hamas.

Anna Bukhari is redacteur van ZemZem. Zij studeerde in februari af aan de Universiteit Leiden op een onderzoek naar de Deense cartoonaffaire in de Palestijnse gebieden getiteld: 'Wij zijn de meesters der tolerantie. De Deense cartoonaffaire in de Palestijnse pers'

Half november verscheen het boek *The Cartoons That Shook The World* van de Deens-Amerikaanse politicologe Jytte Klausen. Klausen is professor aan Brandeis University en houdt zich al jaren bezig met de relatie tussen religie en politiek in het Westen. Een groep deskundigen, zowel uit de academische wereld als uit de hoek van de islam, vond het boek rijp voor publicatie. Toch besloot uitgeverij Yale University Press een extra comité te raadplegen bestaande uit onder andere diplomaten en antiterrorisme-experts. Op basis van hun rapportage (die Klaussen slechts mocht lezen als ze voor geheimhouding tekende, iets waartoe ze niet bereid was) besloot de uitgever dat het boek alleen mocht verschijnen als de cartoons, een illustratie van Gustave Doré bij Dante's *Inferno* en een deel van de andere afbeeldingen werden geschrapt. Argument was de mogelijke dreiging van terrorisme. Het boek is nu zonder de afbeeldingen verschenen.